

HANDBOEK AANNEMINGSRECHT

HANDBOEK AANNEMINGSRECHT

Frank BURSENS
m.m.v. Laura DE SMIJTER

Dit handboek is gebaseerd op de titel *Aannemingsrecht in hoofdlijnen*, tweede editie van dezelfde auteurs.

Handboek aannemingsrecht
Frank Burssens, m.m.v. Laura De Smijter

© 2019 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0980-6 (paperback)
ISBN 978-94-000-0972-1 (hardcover)
D/2019/7849/69
NUR 822

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.jurisquare.be.

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

*We shape our buildings, and
Afterwards our buildings shape us.*

Winston Churchill

INHOUD

Hoofdstuk 1.	
Algemene bepalingen	1
Afdeling 1. Begrip	1
§ 1. De aannemingsovereenkomst	1
§ 2. De aannemer	2
Afdeling 2. Rechtsaard en toepassingen	3
§ 1. Rechtsaard	3
§ 2. Toepassingen	4
Afdeling 3. Aanneming en andere overeenkomsten	5
§ 1. Aanneming en koop	5
§ 2. Aanneming en arbeidsovereenkomst	9
§ 3. Aanneming en huur van goederen	11
§ 4. Aanneming en lastgeving	13
Afdeling 4. Toepasselijke wetgeving	14
Hoofdstuk 2.	
Betrokken partijen	15
Afdeling 1. Opdrachtgever	15
§ 1. Toevallige opdrachtgever	15
§ 2. De professionele opdrachtgever	16
§ 3. Gedelegeerd bouwheer	16
Afdeling 2. Ingenieur – Studiebureau	17
§ 1. Statuut van de ingenieur	17
§ 2. Tussenkomen van de ingenieur in de aanneming	18
A. Als ‘onderaannemer’ van de architect	18
B. Als ‘onderaannemer’ van de aannemer	18
§ 3. Monopolie van de architect doorbroken?	19
Afdeling 3. Architect	19
Afdeling 4. Onderaannemer	20
§ 1. Begrip	20
§ 2. Toestemming van de opdrachtgever	20
§ 3. Autonomie van het contract van onderaanneming	21
§ 4. Relatie tussen de onderaannemer en de opdrachtgever	21
§ 5. Relatie tussen de onderaannemer en de hoofdaannemer	22

Afdeling 5. De tijdelijke vennootschap	23
§ 1. Definitie en kenmerken	24
§ 2. De oprichting	25
§ 3. De werking	26
§ 4. Aansprakelijkheid van de vennoten	28
§ 5. Ontbinding – Vereffening – Verdeling	29
A. Ontbinding	29
B. Vereffening	29
Afdeling 6. Controleorganisme	30
§ 1. Begripsomschrijving en wettelijk kader	30
§ 2. Aanstelling en opdracht	31
§ 3. Vergoeding	32
§ 4. Aansprakelijkheid van het controleorganisme	33
A. Contractuele aansprakelijkheid	33
1. Algemeen	33
2. Tienjarige aansprakelijkheid (art. 1792 BW)	34
B. Buitencontractuele aansprakelijkheid	34
1. Invloed van de beslissingen van het controleorganisme op de aansprakelijkheid van de andere bouwpartijen	35
Afdeling 7. Verkoper-fabrikant	36
§ 1. Plicht tot conforme en tijdige levering	36
A. Conforme levering	36
B. Tijdige levering	38
§ 2. Vrijwaringsverplichting	40
A. Vrijwaring voor uitwinning	40
1. Vrijwaring voor eigen daad	40
2. Vrijwaring voor daden van derden	40
3. Contractuele regeling	41
B. Vrijwaring voor verborgen gebreken	41
Afdeling 8. De veiligheidscoördinator	45
§ 1. Inleiding	45
§ 2. Aanstelling	46
A. Aanstelling van de coördinator-ontwerp	46
B. Aanstelling van de coördinator-verwezenlijking	46
C. Modaliteiten van de aanstelling	47
§ 3. Opdracht	48
§ 4. Coördinatie-instrumenten	49
A. Het veiligheids- en gezondheidsplan (VGP)	50
1. Algemeen	50
2. Vorm en inhoud van het VGP	52
B. Het coördinatiedagboek	54
C. Het postinterventiedossier	54

§ 5. Voorwaarden voor de uitoefening van de functie	54
§ 6. Aansprakelijkheid	55
A. Contractuele aansprakelijkheid	55
1. Algemeen	55
2. Duur van de aansprakelijkheid	56
3. Afbakening van de aansprakelijkheid	57
4. Aansprakelijkheid als werknemer	57
B. Buitencontractuele aansprakelijkheid	58
C. Strafrechtelijke aansprakelijkheid	58
Afdeling 9. De energiedeskundige	59
§ 1. Energiedeskundige type A	59
§ 2. Energiedeskundige type B	60
§ 3. Energiedeskundige type C	60
§ 4. Energiedeskundige type D	60
Afdeling 10. De bouwcoördinator	61
 Hoofdstuk 3.	
Totstandkoming van het contract	63
 Afdeling 1. De precontractuele fase	
§ 1. Voorbesprekingen, offertes en studies	63
§ 2. De bestelbon	65
Afdeling 2. Geldigheidsvereisten	
§ 1. Geldige toestemming	67
A. Wilsuiting en wilsovereenstemming	67
B. Wilsgebreken	69
1. Dwaling	69
2. Bedrog	71
3. Geweld of dwang	73
C. Gevolgen	74
§ 2. Bekwaamheid	74
A. Minderjarigen	74
1. Gewone minderjarigen	74
2. Ontvoogde minderjarigen	75
3. Geesteszieken	75
4. Gefailleerden	75
5. Echtgenoten	76
6. Mede-eigenaars	76
§ 3. Voorwerp	77
A. Inhoud	77
B. Gevolgen	78
C. Invloed van Boek VI ‘Marktpraktijken en consumentenbescherming’ van het Wetboek van economisch recht	79

§ 4. Oorzaak	79
§ 5. Sanctie: nietigheid	80
A. Algemeen	80
B. Gevolgen	81
Afdeling 3. Prijs	82
§ 1. Algemeen	82
§ 2. Aanneming in vrije rekening	83
§ 3. Aanneming tegen vaste prijs	85
A. Begrip	85
B. Gevolgen	85
C. Volstrekt en betrekkelijk vaste prijs.	87
1. Aanneming tegen een volstrekt vaste prijs: toepassing van artikel 1793 BW	88
a. Principe	88
b. Voorwaarden	89
c. Correctie van de prijs wegens onvoorziene omstandig- heden of rechtsmisbruik	90
§ 4. Aanneming tegen eenheidsprijzen (aanneming op bestek)	91
§ 5. Aanneming in regie	93
§ 6. Boek VI ‘Marktpraktijken en consumentenbescherming’ van het Wetboek van economisch recht.	95
A. Precontractuele informatieplicht	95
B. Oneerlijke concurrentie	96
Afdeling 4. Plaats en tijdstip van totstandkoming	96
Afdeling 5. Interpretatie van het contract	96
Afdeling 6. Bewijs van de aannemingsovereenkomst	97
§ 1. Algemeen	97
§ 2. Bewijs ten aanzien van consumenten	98
A. Gemeen recht	98
B. Specifieke regelgeving	99
§ 3. Bewijs ten aanzien van ondernemingen	100
A. Vrije bewijsvoering	100
B. Bijzonder bewijsmiddel: de factuur	101
C. Toekomstig recht	103
Afdeling 7. Overdracht van de aannemingsovereenkomst – Indeplaats- stelling	104
Hoofdstuk 4.	
Verbintenissen van de aannemer	105
Afdeling 1. Het werk uitvoeren	105
§ 1. Conforme uitvoering	105
A. Uitvoeren volgens de overeenkomst	105

B.	Uitvoeren volgens de regels van de kunst	107
C.	Kwaliteit van de bouwstoffen	109
D.	Bewijs van de uitvoering	111
§ 2.	Informatieplicht – Waarschuwingplicht – Weigeringsplicht	111
A.	Precontractuele fase	111
B.	Contractuele fase	112
1.	Informatieplicht	113
2.	Waarschuwingplicht	114
3.	Weigeringsplicht	116
§ 3.	Resultaats- of middelenverbintenis	117
§ 4.	Uitvoeren binnen de gestelde of nuttige termijn	120
A.	Algemeen	120
B.	Ingebrekestelling – Uitzonderingen	122
C.	Overmacht en fout van een derde	123
1.	Overmacht	123
2.	Fout van een derde	123
3.	Sancties – Strafbeding	124
Afdeling 2.	Stellen van de afgesproken waarborg	126
Afdeling 3.	Bewaring van de zaak – Risico's	127
§ 1.	Bewaring van de zaak	127
§ 2.	De risico's	127
A.	De aannemer verstrekt de materialen	128
B.	De opdrachtgever verstrekt de materialen	129
Afdeling 4.	Leveren van de werken en teruggave van de goederen	130
 Hoofdstuk 5.		
Verbintenissen van de opdrachtgever		
133		
Afdeling 1.	De uitvoering bevorderen	133
Afdeling 2.	De nodige attesten en certificaten verkrijgen	135
§ 1.	Stookolieopslag	135
§ 2.	Gasinstallatie	135
§ 3.	Centraleverwarmingsinstallatie	136
§ 4.	Waterinstallatie	137
§ 5.	Personenliften	137
§ 6.	Elektriciteitsattest	138
§ 7.	Verslaggeving Energieprestatie en binnenklimaat (EPB)	139
§ 8.	Haalbaarheidsstudie alternatieve energieopwekking	140
§ 9.	Technisch verslag grondverzet	141
Afdeling 3.	De overeengekomen prijs betalen	141
§ 1.	Beginsel	141
§ 2.	Sancties	142
A.	Exceptie van niet-uitvoering – Stilleggen van de werken	142
B.	Schadebeding	146

C.	Interesten	147
D.	Retentierecht	147
E.	Eigendomsvoorbehoud	150
1.	Begrip	150
2.	Huidige regeling	151
a.	Vormvereisten	151
b.	Revindicatierecht	152
c.	Verwerking	152
d.	Vermenging	153
e.	Onroerendmaking	154
3.	Eigendomsvoorbehoud en faillissement	154
F.	Aanspraak op de gestelde waarborg	155
§ 3.	Verjaring van de vordering in betaling	156
A.	Algemeen	156
1.	Hoofdsom	156
2.	Interesten	156
3.	Stuiting en schorsing	157
4.	Afstand van verjaring	157
B.	Vorderingen ten laste van de Staat of de provincies	158
§ 4.	Rechtsverwerking	158
§ 5.	Voorrecht van de aannemer en de architect	159
A.	Principe – Wetgeving	159
B.	Titularissen van het voorrecht	159
C.	Bevoorrechte vorderingen	159
D.	Voorwerp van het voorrecht	159
E.	Toepassingsvoorwaarden	159
§ 6.	Rechtstreekse vordering van de onderaannemer	160
A.	Principe – Wetgeving	160
B.	Titularissen van de vordering	161
C.	Toepassingsgebied	162
D.	Schuldenaar	162
E.	Voorwerp van de vordering	163
F.	Vormvereisten van de vordering	164
G.	Tijdstip van de vordering	165
H.	Gevolgen van de vordering	166
I.	Samenloop van verschillende rechtstreekse vorderingen	166
J.	Tegenstelbaarheid van excepties	167
K.	Contractuele bedingen	168
L.	Lot van de vordering in geval van faillissement, vereffening of gerechtelijke reorganisatie van de hoofdaannemer	169
M.	Onderscheid met de zijdelingse vordering	170
N.	Conflict met cessionaris, pandhouder en beslaglegger	170
O.	Consignatie van de gelden	172

§ 7. Voorrecht van de onderaannemer.....	173
A. Principe – Wetgeving.....	173
B. Titularissen van het voorrecht.....	174
C. Bevoorrechte vorderingen.....	174
D. Duur van het voorrecht.....	176
E. Samenloop van schuldeisers.....	176
1. Samenloop van verschillende onderaannemers met betrekking tot dezelfde aanneming.....	176
2. Samenloop tussen het voorrecht van de onderaannemer en dat van de schuldeiser met een pand op de handelszaak.....	176
Afdeling 4. Het werk in ontvangst nemen en aanvaarden.....	177
§ 1. Begrippen en wettelijk kader.....	177
A. Begrippen.....	177
B. Wettelijk kader.....	178
§ 2. Partijen.....	178
A. Bouwheer.....	178
B. Aannemer-onderaannemer.....	179
C. Andere partijen – <i>Intuitu personae</i> -karakter van de goedkeuring... ..	180
§ 3. De oplevering van de werken.....	181
A. Procedure.....	181
1. Enkele oplevering.....	181
2. Dubbele oplevering.....	183
a. Voorlopige oplevering.....	183
i. De voorlopige oplevering als technisch gebeuren	183
ii. Betekenis.....	183
iii. Gevolgen.....	184
b. Definitieve oplevering.....	186
i. De definitieve oplevering als technisch gebeuren	186
ii. Betekenis.....	186
iii. Gevolgen.....	186
c. Uitdrukkelijke of stilzwijgende aanvaarding en oplevering..	188
B. Weigering van oplevering.....	190
1. Weigering over te gaan tot voorlopige oplevering.....	190
a. Contractuele verplichting.....	190
b. Criteria ter rechtvaardiging van de weigering.....	191
c. Beroep op de rechter.....	191
d. Gevolg van de weigering.....	191
2. Weigering over te gaan tot de definitieve oplevering.....	191
3. Weigering wegens schade aan derden.....	192
C. Geldigheid van de oplevering.....	192
1. Ontbreken van toestemming.....	192
2. Aanvaarding met kennis van zaken.....	193

- 3. Wilsgebreken: bedrog, dwaling, geweld 193
  - a. Toepasbaarheid van de leer der wilsgebreken op de oplevering 193
    - i. Toepassing: bedrog 193

Hoofdstuk 6.

Contractuele aansprakelijkheid van de aannemer en sanctionering 195

Afdeling 1. Vaststelling van de wanprestatie. 195

Afdeling 2. Contractuele aansprakelijkheid tot de aanvaarding 196

§ 1. Sancties bij wanprestatie. 196

A. Uitvoering in natura 196

1. Principe. 196

2. Uitvoering door de opdrachtgever zelf of door een derde 197

B. Uitvoering bij equivalent. 198

C. Contractuele regeling. 200

D. Ontbinding wegens foutieve niet-uitvoering met schadevergoeding. 200

E. Exceptie van niet-uitvoering 202

F. Uitdrukkelijk ontbindend beding 203

§ 2. Bevrijdings- of exoneratiebedingen 203

§ 3. Aansprakelijkheidsbedingen 204

§ 4. Samenloop van contractuele en extracontractuele aansprakelijkheid. 205

§ 5. Verjaring van de vordering in aansprakelijkheid 206

§ 6. Afstand van recht. 207

§ 7. Rechtsverwerking. 207

Afdeling 3. Contractuele aansprakelijkheid na de aanvaarding van de werken 208

§ 1. Aansprakelijkheid voor verborgen gebreken. 208

A. Begrip 208

B. Wettelijk kader 208

C. Rechtsaard 209

D. Suppletief recht 209

E. Foutaansprakelijkheid 209

F. Materieel toepassingsgebied 209

G. Toepassingsvoorwaarden 210

1. Gebrek 210

a. Begrip 210

b. Gebrek in het materiaal 210

c. Uitvoeringsfout 210

d. Functioneel gebrek 211

2. Verborgene gebrek 211

a. Begrip 211

b. Onderzoek en bijstand 212

3.	Ernstig gebrek	215
4.	Fout	215
5.	Schade	215
H.	Termijn voor de vordering	216
1.	Proceduuretermijn	216
a.	Aanvangspunt termijn	216
b.	Tijdigheid van de vordering	217
2.	Waarborgtermijn	220
I.	Conventionele regeling	221
J.	Bewijs	222
1.	Principe	222
2.	Bewijs van het bestaan van het gebrek	222
3.	Bewijs van de fout	222
a.	Principe: middelenverbintenis	223
b.	Uitzondering: resultaatsverbintenis	223
c.	Eigen fout van de bouwheer	224
§ 2.	De tienjarige aansprakelijkheid van aannemers en architecten	224
A.	Begrip – Wettelijk kader	224
B.	Rechtsaard	225
C.	Personeel toepassingsgebied: aansprakelijke personen	226
D.	Materieel toepassingsgebied	227
E.	Toepassingsvoorwaarden	227
1.	Een gebouw of een groot werk van onroerende aard	228
2.	Een zwaar gebrek dat de stevigheid van het gebouw of een deel ervan in gevaar brengt	231
3.	Zichtbaar of verborgen gebrek	236
4.	Een fout van de aannemer of architect	236
F.	Bewijs	237
G.	Duur van de aansprakelijkheid – Verjaring	238
1.	Aard van de voorgeschreven termijn	238
2.	Aanvang van de termijn	240
3.	Eindpunt van de termijn	242
4.	Herstellingswerken	243
5.	Bedrog	244
§ 3.	Titularissen van de vordering in aansprakelijkheid	245
A.	Bouwheer	245
B.	Onderverkrijger	246
C.	Mede-eigenaars	248
1.	Huwgemeenschap	248
2.	Vrijwillige mede-eigendom	248
3.	Gedwongen mede-eigendom	248
D.	Aannemer en onderaannemer	250
E.	Derden	251

§ 4.	Mogelijke aansprakelijken	251
A.	Verdeling van de aansprakelijkheid tussen architect, aannemer, ingenieur en studie bureau	252
B.	Aansprakelijkheid <i>in solidum</i> – Regres – Vordering in vrijwaring ..	254
§ 5.	Voorwerp van de vordering in aansprakelijkheid	257
A.	Ontbinding	257
B.	Uitvoering in natura	258
C.	Uitvoering bij equivalent	258
D.	Uitvoering in natura door een derde	261
§ 6.	Bevrijding van aansprakelijkheid	261
A.	Afstand van rechtsvordering – Rechtsverwerking in hoofde van de opdrachtgever	261
B.	Exceptie van niet-uitvoering	262
C.	Exoneratiebedingen	263
1.	Principe	263
a.	Strijdigheid met de openbare orde of bepalingen van dwingend recht	263
i.	Artikelen 1792 en 2270 BW – Ernstige verborgen gebreken	263
ii.	Wet van 20 februari 1939 – Architecten	264
iii.	Boek VI ‘Marktpraktijken en Consumentenbe- scherming’ van het Wetboek van economisch recht – Consumenten	264
b.	Beding dat iedere zin of betekenis aan de overeenkomst ontneemt	265
c.	Opzettelijke fout, bedrog of fraude	266
2.	Beding omtrent de termijnen	266
D.	Overmacht	267

Hoofdstuk 7.

Aansprakelijkheid tegenover derden	269
Afdeling 1. Onrechtmatige daad	269
§ 1. Naleving van de algemene zorgvuldigheidsnorm	269
A. Tekortkoming van de aannemer	269
B. Verjaringstermijn voor de buitencontractuele aansprakelijkheid ..	270
§ 2. Bewaking van de werfveiligheid	271
A. Aansprakelijkheid van de bouwheer	271
B. Aansprakelijkheid van de algemene aannemer	272
1. Algemeen: coördinatie- en bewakingsplicht	272
2. Grondslag van de aansprakelijkheid	272
a. Aansprakelijkheid wegens nalatigheid of gebrek aan voorzorg	273

b.	Aansprakelijkheid wegens een inbreuk op een wettelijke of reglementaire bepaling	274
c.	Aansprakelijkheid wegens zijn hoedanigheid van aanbestedder	275
d.	Aansprakelijkheid wegens zijn hoedanigheid van bewaarder van de gebrekkige zaak	275
C.	De Welzijnswet	277
1.	Werkzaamheden van ondernemingen van buitenaf	278
a.	Materieel en personeel toepassingsgebied	278
b.	Verplichtingen opgelegd aan de opdrachtgever	278
c.	Verplichtingen opgelegd aan de aannemer en de onderaannemer	279
2.	Bijzondere bepalingen betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen	280
a.	Materieel toepassingsgebied	280
b.	Toepassen van de algemene preventiebeginselen	281
c.	Toepassen van de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen ..	282
d.	Coördinatie van de aannemers op bouwplaatsen waar werken door verschillende aannemers uitgevoerd worden ..	283
i.	Coördinatie tijdens het ontwerp van het bouwwerk ..	283
ii.	Coördinatie tijdens de uitvoering van de werkzaamheden	284
iii.	Hulpinstrumenten voor de coördinatie	284
e.	Voorbeeld	285
§ 3.	Instorting van een bouwwerk	285
§ 4.	Schade aan ondergrondse kabels en leidingen	286
§ 5.	Veiligheid van producten en diensten en productaansprakelijkheid ...	288
A.	Materieel toepassingsgebied	288
B.	Veiligheid van producten en diensten	289
1.	Verplichtingen ten aanzien van de producent	289
2.	Verplichtingen ten aanzien van de distributeur	291
3.	Specifieke verplichting voor producten bestemd voor consumenten	291
C.	Productaansprakelijkheid	292
1.	Materieel toepassingsgebied	292
2.	Personeel toepassingsgebied	293
3.	Gebrekkig product	293
4.	Bevrijdingsgronden	295
5.	Schadevergoeding	296
6.	Verval- en verjaringstermijn	296
Afdeling 2.	Abnormale burenhinder	297
§ 1.	Burenhinder en nabuurschade	297

§ 2. Burenhinder en nabuurschade door schuld	297
§ 3. Burenhinder en nabuurschade zonder schuld	299
A. Grondslag: de evenwichtsleer	299
B. Toepassingsvereisten	300
1. Nabuurschap	300
2. Bovenmatige hinder of schade	302
3. Aan de buur toerekenbaar	308
4. Causaal verband	309
C. Betrokken partijen	310
1. De buur	310
2. De overheid	310
3. De aannemer	311
4. De architect en de ingenieur	312
D. Overdracht van het goed	312
E. Vergunning	312
F. Vergoeding	312
1. In geval van schuld	312
2. In geval van foutloze aansprakelijkheid	313
a. Herstel van het evenwicht	313
b. Wijze van vergoeding	314
G. Vorderingen in rechte	315
1. Samenloop van de artikelen 1382 en 544 BW	315
a. Foutieve gedraging van de bouwheer-buur	315
b. Foutieve gedraging van een derde partij	315
c. Geen enkele foutieve gedraging	316
H. Vordering in vrijwaring	316
1. Principe	316
2. Vrijwaringsbeding	317
I. Regres	317
J. Verjaring	317

Hoofdstuk 8.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid	321
---	------------

Afdeling 1. Onopzettelijke doding en verwondingen (art. 418-420 Sw.)	321
--	-----

§ 1. Algemeen	321
---------------------	-----

§ 2. Strafrechtelijke aansprakelijkheid voor eigen daden, toerekening en delegatie	321
--	-----

§ 3. Strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen	323
--	-----

Afdeling 2. Illegale arbeid	324
-----------------------------------	-----

Afdeling 3. De Welzijnswet	326
----------------------------------	-----

§ 1. De strafrechtelijk gesanctioneerde verplichtingen voor de werkgever ..	326
---	-----

§ 2. De strafrechtelijk gesanctioneerde verplichtingen voor de aannemer ..	326
--	-----

§ 3. Strafrechtelijke sanctie	327
§ 4. Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen	327
Afdeling 4. Strafrechtelijke aansprakelijkheid in het ruimtelijkeorde- ningsrecht	328
§ 1. Dader, mededader of medeplichtige	328
§ 2. Opzet – Onoverkomelijke dwaling	330
§ 3. Herstelmaatregelen	331
Afdeling 5. Schade aan kabels en onderaardse leidingen	332

Hoofdstuk 9.

Verplichtingen van algemeen handelsrechtelijke, fiscale, sociale en boekhoudkundige aard .....

Afdeling 1. Regels van toepassing op ondernemingen in het algemeen	335
§ 1. Onderneming of ambachtsman	335
§ 2. Inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen	336
§ 3. Inschrijving als btw-belastingplichtige	338
§ 4. Bekendmaking van de huwelijksvoorwaarden	338
§ 5. Het voeren van een boekhouding	339
§ 6. Houder zijn van een postchequerekening of van een rekening bij een bankinstelling	339
Afdeling 2. Regels met betrekking tot de toegang tot het beroep	339
§ 1. Oude regeling	339
A. Basiskennis van het bedrijfsbeheer	340
B. Beroepsbekwaamheid	340
§ 2. Nieuwe regeling in Vlaanderen	341
Afdeling 3. Hoofdelijke aansprakelijkheid en inhoudings- en doorstor- tingsplicht voor sociale en fiscale schulden	342
§ 1. Toepassingsgebied	343
§ 2. Omvang van de aansprakelijkheid	345
§ 3. Samenloop tussen de sociale en de fiscale hoofdelijke aansprakelijk- heid	346
§ 4. Inhoudings- en doorstortingsplicht	347
A. Toepassingsgebied	347
B. Omvang van de inhoudings- en doorstortingsplicht	347
C. Gevolgen van het niet-naleven van de inhoudings- en doorstor- tingsplicht	348
Afdeling 4. Hoofdelijke aansprakelijkheid voor loonschulden	349
§ 1. Algemene regeling	350
A. Toepassingsgebied	350
B. Toepassingsvoorwaarden	351
C. Duur van de hoofdelijke aansprakelijkheid	351
D. Omvang van de hoofdelijke aansprakelijkheid	352

E. Contractuele modaliteiten	353
§ 2. Hoofdelijke aansprakelijkheid voor loonschulden in de bouwsector ...	354
A. Toepassingsgebied	354
B. Uitzonderingsregeling	354
§ 3. Verplichting tot werfmelding	355
A. Principe	355
B. Toepassingsgebied	356
C. Omvang meldingsplicht	358
D. Praktische toepassing	359
E. Sanctie	359
Afdeling 5. De aanwezigheidsregistratie	360
§ 1. Materieel toepassingsgebied	360
§ 2. Personeel toepassingsgebied	361
§ 3. Uitvoering van de aanwezigheidsregistratie	362
§ 4. Sanctie	364
Afdeling 6. Regels met betrekking tot de erkenning van aannemers	365
§ 1. Principe	365
§ 2. Drempel en indeling	365
§ 3. Erkenningsvoorwaarden	367
A. Opdrachten die de toepassingsdrempel overschrijden	367
B. Opdrachten die de toepassingsdrempel niet overschrijden	368
§ 4. Tijdstip van erkenning en lijst met erkende aannemers	369
Afdeling 7. Bijdrage betalen aan het WTCB	369
§ 1. Witwaswetgeving	370
Afdeling 8. Verboden terbeschikkingstelling van werknemers	371
§ 1. Algemeen principe	371
§ 2. Uitzonderingen	372
A. Instructierecht	372
B. Tijdelijke en uitzonderlijke terbeschikkingstelling	373
C. Sancties	374
§ 3. Detachering van werknemers	376
A. Principe	376
B. Gevolgen op het vlak van sociale zekerheid	377
C. Gevolgen op arbeidsrechtelijk vlak	378
D. Detachering en terbeschikkingstelling	378
E. Uitzendarbeid	379
E. Sociale documenten	381
1. LIMOSA-aangifte	381
a. Algemeen	381
b. Sancties	384
2. Arbeidsvergunning en arbeidskaart	384
a. Oude regeling	385
i. Principe	385

ii.	Arbeidsvergunning	385
iii.	Arbeidskaart	386
iv.	Europese blauwe kaart	387
b.	Nieuwe regeling	387
Hoofdstuk 10.		
De Woningbouwwet		
	m.m.v. Jana MESSENS	391
	Afdeling 1. Wetgeving	391
	Afdeling 2. Toepassingsgebied	392
§ 1.	Overeenkomsten waarop de Woningbouwwet van toepassing is	392
A.	Gesloten, wederkerige overeenkomst	392
B.	De eigendomsovergang van een te bouwen of in aanbouw zijnde woongelegenheid	394
C.	De verbintenis tot bouwen, doen bouwen of te verschaffen	396
1.	De verbintenis tot bouwen	396
2.	De verbintenis tot doen bouwen	396
3.	De verbintenis een huis of appartement te verschaffen	397
D.	Het huis of appartement moet bestemd zijn tot huisvesting of tot beroepsdoeleinden en huisvesting	397
1.	Huis of appartement	397
2.	Bestemd tot huisvesting of tot beroepsdoeleinden en huisvesting	398
a.	Het bestemmingscriterium	398
b.	Objectieve beoordeling van het bestemmingscriterium	399
E.	De koper of opdrachtgever is verplicht een of meerdere stortingen te doen vóór de voltooiing van het gebouw	399
1.	Storting	399
2.	Voltooiing	401
F.	Overeenkomst tot eigendomsovergang gekoppeld aan de verplichting tot verbouwing of uitbreiding	401
§ 2.	Uitzonderingen	402
A.	Bepaalde overheden en besturen	402
B.	Professionelen	402
C.	Studieopdrachten	403
§ 3.	Splitsing van overeenkomsten en omzeiling van de Woningbouwwet	404
Afdeling 3. Vorm- en geldigheidsvereisten van de contracten		
§ 1.	De overeenkomst (of de belofte van overeenkomst) die valt onder het toepassingsgebied van de Woningbouwwet dient schriftelijk te worden aangegaan	406
§ 2.	Verplichte vermeldingen en stukken	406
A.	De identiteit van de eigenaar van de grond en van de bestaande opstallen (art. 7, a WW)	406

B.	De datum van de uitgifte van de bouwvergunning en de voorwaarden van die vergunning	407
C.	Opschortende voorwaarde (art. 7, <i>bbis</i> WW)	408
D.	Nauwkeurige plannen en gedetailleerde bestekken (art. 7, c en d WW).....	409
E.	Totale prijs (art. 7, e WW).....	412
F.	Overheidstegemoetkomingen (art. 7, <i>ebis</i> WW).....	412
G.	Aanvangsdatum, termijnen en schadevergoedingen (art. 7, f WW) ..	413
H.	Wijze van oplevering (art. 7, g WW).....	414
I.	Kennisneming (art. 7, h WW)	414
J.	Nietigheid (art. 7, laatste lid WW).....	415
§ 3.	Verboden vermeldingen: beding van wederinkoop	416
Afdeling 4.	Vaststelling, herziening en betaling van de prijs	416
§ 1.	De vaststelling van de prijs.....	416
§ 2.	De herziening van de prijs	417
§ 3.	De betaling van de prijs	418
A.	Vóór het aangaan van de overeenkomst	418
B.	Bij het sluiten van de overeenkomst	419
C.	Bij het verlijden van de authentieke akte	419
D.	Na het verlijden van de notariële akte.....	420
Afdeling 5.	De oplevering	420
§ 1.	Organisatie	420
A.	Dubbele oplevering	421
B.	Uitdrukkelijke of stilzwijgende oplevering	421
C.	Voorlopige oplevering	421
1.	Privatieve delen	421
2.	Gemeenschappelijke delen	422
D.	Definitieve oplevering	424
1.	Privatieve delen	424
2.	Gemeenschappelijke delen	424
E.	Weigering van oplevering	424
§ 2.	Betekenis en gevolgen van de oplevering.....	425
A.	Voorlopige oplevering	425
1.	Betekenis	425
2.	Gevolgen.....	425
B.	Definitieve oplevering	426
Afdeling 6.	De contractuele aansprakelijkheid.....	427
§ 1.	De gemeenrechtelijke regels inzake koop en aanneming	427
§ 2.	Kwalificatie tot koopovereenkomst.....	429
A.	Zichtbare gebreken.....	429
B.	Verborgene gebreken	429
C.	Gebreken die de tienjarige aansprakelijkheid raken.....	432
§ 3.	Kwalificatie tot aannemingsovereenkomst	432

Afdeling 7. De tienjarige aansprakelijkheid onder de Woningbouwwet	433
§ 1. Draagwijdte	433
§ 2. Door wie en tegen wie kan de vordering worden ingesteld?	434
§ 3. Startdatum van de termijn	436
§ 4. Resultaatsverbintenis van de bouwpromotor	436
Afdeling 8. Overgang van rechten en risico.	437
§ 1. Overgang van de rechten	437
A. Overgang van de rechten op de bestaande goederen	437
B. Overgang van de rechten op de toekomstige goederen	438
§ 2. Overgang van het risico	439
Afdeling 9. De waarborgen.	439
§ 1. De borgsom van de erkende aannemer	440
A. De erkenning.	440
B. De borgsom: vorm	441
C. Het bedrag van de borgtocht	442
D. Aanspraken op de borgtocht	443
E. Opheffing van de borgtocht	444
§ 2. De voltooiings- of terugbetalingswaarborg van de niet-erkende aannemer	445
A. De voltooiingswaarborg	445
1. Inhoud	445
2. Aanspraken op de voltooiingswaarborg	446
3. Termijnen	447
B. De terugbetalingswaarborg	448
Afdeling 10. De sancties	449
§ 1. Aard van de wetgeving	449
§ 2. De verschillende sancties	449
A. Strafrechtelijke sanctie.	449
B. Burgerrechtelijke sancties	450
1. Het beding wordt voor niet geschreven gehouden	450
2. De nietigheid van het beding of van de overeenkomst.	450
C. De gevolgen van de nietigverklaring.	453
1. Bij de nietigverklaring van een beding	453
2. Bij de nietigverklaring van de overeenkomst.	453
§ 3. Precontractuele aansprakelijkheid	455

Hoofdstuk 11.

De architect

m.m.v. Evelien DE WINNE	457
-----------------------------------	-----

Afdeling 1. Inleiding	457
---------------------------------	-----

Afdeling 2. De beschermde titel van architect	458
---	-----

Afdeling 3. De toegang tot het architectenberoep	459
--	-----

§ 1.	Voorwaarden	459
	A. Inschrijving op het tableau of op de lijst	460
	B. Beroepsaansprakelijkheidsverzekering	461
	C. Talenkennis	462
§ 2.	Vormen en modaliteiten van de uitoefening van het architectenberoep	462
	A. Zelfstandige architect	463
	B. Architect-bezoldigde	464
	C. Architect-ambtenaar	465
	D. Architect-deskundige	465
	E. Vereniging en vennootschap van architecten	465
	1. De uitoefening van het beroep van architect door een rechtspersoon	466
	a. Voorwaarden	466
	i. De rechtsvorm	467
	ii. Het bestuur	467
	iii. Het doel en de activiteit	469
	iv. De oprichting	469
	v. De aandelen en de aandeelhouders	470
	vi. De deelnemingen	474
	vii. De inschrijving	474
	viii. De architect-stagiair	474
	ix. Verplichte verzekering	474
	x. Naam en logo	475
	xi. Ontbinding en vereffening	475
	b. Gevolgen voor de aansprakelijkheid van de architect- vennootschap en de architect-natuurlijke persoon	476
	c. De architect-rechtspersoon en het tuchtrecht	476
	2. De uitoefening van het beroep van architect in het kader van een professionele middenvennootschap (of 'gewone vennootschap')	478
	a. Voorwaarden	479
	i. De rechtsvorm	479
	ii. Het bestuur	480
	iii. Het doel en de activiteit	480
	iv. De oprichting	481
	v. De aandelen en de aandeelhouders	482
	vi. De architect-stagiair	483
	vii. Naam en logo	483
	viii. Ontbinding en vereffening	484
	b. De aansprakelijkheid van de middenvennootschap en van de architect-natuurlijke persoon	485
	c. De overdracht van erelonen door de architect-natuur- lijke persoon aan de middenvennootschap	487

Afdeling 4. Verplichte bijstand van de architect	487
§ 1. Principe: verplichting, tenzij vrijstelling of niet vergunningsplichtig ..	487
§ 2. Openbare orde	490
§ 3. Minimale omvang van de architectenopdracht	491
§ 4. Miskenning van de verplichting – Misdrijf.....	492
A. In hoofde van de bouwheer.....	492
B. In hoofde van de architect.....	494
C. In hoofde van de aannemer	494
§ 5. Miskenning van de verplichting – Burgerrechtelijke gevolgen	494
A. In hoofde van de bouwheer.....	494
B. In hoofde van de architect.....	495
C. In hoofde van de aannemer	496
§ 6. Afwijkingen	498
A. Beoordeling <i>in concreto</i> door de provinciegouverneur	498
B. In acht te nemen criteria	498
C. Discretionaire bevoegdheid	499
D. Niet enkel voor kleine werken of werken van gering belang.....	499
§ 7. Het bouwinformatiemodel (BIM).....	499
Afdeling 5. Onverenigbaarheid met het beroep van aannemer	500
§ 1. Principe – Strikte interpretatie	500
§ 2. Gevolgen	503
A. Algemeen.....	503
B. Gevolgen voor de architectenovereenkomst	503
C. Gevolgen voor de aannemingsovereenkomst	504
§ 3. Onafhankelijkheid ten aanzien van promotoren	505
Afdeling 6. De verhouding tussen de architect en de bouwheer	506
§ 1. De architectenovereenkomst	506
A. Totstandkoming en bewijs van de overeenkomst.....	506
1. Precontractuele fase	506
2. Bewijs van de overeenkomst – Geschrift	508
3. Verplichte vermelding m.b.t. de verzekering voor beroeps- aansprakelijkheid van de architect.....	512
B. Het Wetboek van economisch recht	513
1. Algemeen	513
2. Toepassingsgebied.....	513
a. Ondernemingen – Beoefenaars van een vrij beroep	513
b. Cliënten – Consumenten	514
3. Oneerlijke beroepspraktijken jegens consumenten.....	515
4. Onrechtmatige bedingen.....	517
5. Overeenkomsten op afstand en overeenkomsten gesloten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening.....	518
a. Definities.....	518
b. Informatieplicht.....	519

6.	Sancties: de stakingsvordering	519
§ 2.	Verbintenissen van de architect	520
A.	Algemeen	520
B.	Het opmaken van plannen en bestek – Informatieplicht	522
1.	Voorontwerp	522
2.	Definitief of uitvoeringsontwerp	522
3.	Bestek en aanbesteding	524
C.	Verzekeringsattest opvragen bij de aannemers en de andere dienstverleners	525
D.	De verplichtingen inzake de veiligheidscoördinatie	525
E.	De controle over de werken	526
1.	Algemene leiding van de werken	526
2.	Coördinatie van de bouwwerken	531
F.	Plicht van bijstand en raadgeving	531
1.	Algemeen	531
2.	Onderzoek van de rekeningen	532
3.	Bijstand bij de oplevering van de werken	533
G.	Respecteren van het beroepsgeheim	534
H.	Mandaat	534
I.	Waken over het budget	535
J.	Bijstand bij de keuze van de aannemer	537
§ 3.	Verbintenissen van de opdrachtgever	538
A.	De uitvoering van het werk mogelijk maken	538
B.	Verplichtingen inzake de veiligheidscoördinatie	539
C.	Betaling van het honorarium van de architect	539
1.	Begroting van het honorarium	539
2.	(Niet) afhankelijk van het verkrijgen van de benodigde omgevingsvergunning	541
3.	Vergoeding voor bijkomende prestaties	542
4.	Invloed van de aansprakelijkheid voor fouten op het ereloon ..	542
5.	Retentierecht	542
6.	Geschillen over het honorarium	542
7.	Verjaringstermijn voor het ereloon	543
§ 4.	Het auteursrecht van de architect	544
A.	Principiële bescherming – Voorwaarden	544
B.	Begunstigden van het auteursrecht	546
C.	Omvang van de auteursrechten	547
1.	Reproductierecht	547
2.	Morele rechten	548
3.	Recht op herstel bij inbreuk op het auteursrecht	549
§ 5.	Tekeningen- en modellenrecht	550
A.	Principiële bescherming – Voorwaarden	550
B.	Omvang van de rechten	553

C. Overdracht van de rechten	554
D. Samenloop met het auteursrecht	555
Afdeling 7. De verhouding met andere architecten	556
§ 1. Collegialiteit en loyaliteit	556
§ 2. Opvolging	556
Afdeling 8. Publiciteit	556
Afdeling 9. De aanwezigheidsregistratie	558
Afdeling 10. Orde van Architecten	559
§ 1. Organisatie van de Orde van Architecten	559
A. De raden van de Orde	559
B. De raden van beroep	562
C. De nationale raad	563
§ 2. Taken van de Orde van Architecten	565
A. De raden van de Orde	565
1. Een tabel en een lijst van stagiairs bijhouden	565
2. Beslissen over aanvragen tot inschrijving, machtiging en weglating	565
3. Kennisname van de verklaringen van onderdanen van lidstaten die het architectenberoep tijdelijk en voor het eerst in België willen uitoefenen	567
4. Erelougeschillen beslechten	569
5. Zorgen voor de naleving van de voorschriften van de plichtenleer	570
6. Inbreuken op de wetten en de reglementen tot bescherming van de titel en van het beroep van architect aanklagen bij de rechterlijke overheid	570
7. Uitspraak doen in tuchtzaken	571
8. Kennisnemen van de informatie over de verplichte beroepsverzekering	572
9. Bevoegdheden inzake de uitoefening van het architectenberoep door een vennootschap, dan wel in het kader van een vennootschap of een vereniging	572
10. Toezicht houden op de stages in hun rechtsgebied	574
B. De raden van beroep	575
1. Beroepen tegen beslissingen van de provinciale raden beoordelen	575
2. Beroepen tegen beslissingen van de nationale raad in verband met het register van de dienstverrichting beoordelen	575
3. Beroepen tegen de uitslagen van de verkiezingen voor de samenstelling van de raden van de Orde beoordelen	575
4. Aanvragen tot eerherstel beoordelen	576
5. Het mandaat van verkozen leden van de provinciale raden vervallen verklaren	577

6.	Ongewettigde afwezigheden van de verkozen leden van de provinciale raden of van de aangewezen leden van de raad van beroep tuchtrechtelijk sanctioneren	577
C.	De nationale raad	577
1.	De voorschriften van de plichtenleer voor het architectenberoep vaststellen	578
2.	Een stagereglement opmaken	578
3.	Waken over de toepassing van de voorschriften van de plichtenleer en het stagereglement	578
4.	Voorstellen doen en advies geven aan de openbare overheden .	578
5.	Huishoudelijke reglementen vaststellen	578
6.	Toezien op de bedrijvigheid van de raden van de Orde en hun uitspraken verzamelen	579
7.	Het register van de dienstverrichting bijhouden en er inschrijvingen in doen	579
8.	Alle nodige maatregelen nemen nodig voor de verwezenlijking van het doel van de Orde	579
9.	Publiceren van de lijst van de architecten ingeschreven op de tabellen	580
10.	Samenwerken en informatie uitwisselen met de lidstaten	580

Hoofdstuk 12.

De bouwpromotieovereenkomst	581
Afdeling 1. Definitie	581
§ 1. De bouwpromotor	581
§ 2. De bouwpromotieovereenkomst	582
Afdeling 2. De totstandkoming van de bouwpromotieovereenkomst	583
Afdeling 3. De aansprakelijkheid van de bouwpromotor	584
Afdeling 4. De werfmelding	586
Afdeling 5. De verplichte tussenkomst van de architect	587

Hoofdstuk 13.

Uitdoving van het aannemingscontract	589
Afdeling 1. Perfecte uitvoering	589
Afdeling 2. Nietigheid van de overeenkomst	589
§ 1. Principe	589
§ 2. Termijn	590
§ 3. Gevolgen van de nietigheid	591
Afdeling 3. Ontbinding	593
§ 1. Gerechtelijke ontbinding	593
A. Principe	593
B. Fout – Overmacht – Wederzijdse tekortkomingen	594

C. Restitutieplicht – Schadevergoeding	596
§ 2. Buitengerechtelijke ontbinding	597
§ 3. Herbestedingsbeding	599
Afdeling 4. Overlijden van de aannemer	599
§ 1. Principe	599
§ 2. Vergoeding	600
Afdeling 5. Eenzijdige verbreking door de bouwheer	601
§ 1. Principe	601
§ 2. Titularis van het recht op eenzijdige beëindiging	601
§ 3. Toepassingsgebied – Aard van de overeenkomst	602
§ 4. Uitoefening van de wil om te beëindigen – Tijdstip – Vorm	603
§ 5. Gevolgen	604
A. Onomkeerbare beslissing	604
B. Stopzetting van de werken	605
C. Schadevergoeding	605
1. Algemeen	605
2. Schadevergoeding voor alle uitgaven en alle arbeid	607
3. Winstderving	607
a. Architectenovereenkomst	608
b. Ten aanzien van consumenten	609
D. Aansprakelijkheid voor het uitgevoerde werk	609
§ 6. Vergelijking met de andere beëindigingsmogelijkheden	610
§ 7. Niet van openbare orde – Contractuele bepalingen	612
§ 8. Het herroepingsrecht: boek VI ‘Marktpraktijken en consumenten- bescherming’	614
Afdeling 6. De gerechtelijke reorganisatie	617
Afdeling 7. Faillissement	618
§ 1. Faillissement van de aannemer	618
A. Principe	618
B. Keuzerecht van de curator	619
1. De curator beslist de werken voort te zetten	619
2. De curator beslist de overeenkomst stop te zetten	621
§ 2. Faillissement van de opdrachtgever	622
Afdeling 8. Overname, fusie of opslorping van de activiteit	622
Afdeling 9. Overmacht	623
§ 1. Begrip en gevolgen	623
§ 2. Criteria en voorbeelden	624
§ 3. Overmachtsbedingen	626
 Hoofdstuk 14.	
Het verhandelen van bouwproducten	629
Afdeling 1. Verordening nr. 305/2011	629
Afdeling 2. De wet van 21 december 2013	630

§ 1. Fundamentele eisen voor de bouwwerken	631
§ 2. Markttoezicht	631
§ 3. Vaststellen inbreuk	632
§ 4. Technische beoordelingsinstanties	633
§ 5. Productcontactpunt	634
§ 6. Het uitvoeren van opdrachten als derde partij	634
§ 7. Technische Commissie voor de Bouw	634

Hoofdstuk 15.

Bouwtechnische verzekeringscontracten	635
--	------------

Afdeling 1. Inleiding	635
---------------------------------	-----

§ 1. Het bouwgebeuren kent bijzondere risico's	635
§ 2. Specifieke polissen	636
A. Algemeen	636
B. Zaakverzekeringsovereenkomsten	636
C. De aansprakelijkheidsverzekering – Leiding van het geschil	636

Afdeling 2. De bedrijfs- en beroepsaansprakelijkheidsverzekering voor

architecten en raadgevende ingenieurs	637
§ 1. Begrip – Verplichting	637
§ 2. Gewaarborgde risico's, uitbreidingen en uitsluitingen	639
§ 3. Duur van het contract en dekkingstermijn	640
§ 4. Verzekerbare bedragen en kostprijs	640
§ 5. Meldingsplicht	641
§ 6. Verantwoordelijkheid van de mandatarissen	641
§ 7. Sanctionering	641
§ 8. Discriminatie ten opzichte van andere beroepsgroepen?	642

Afdeling 3. De burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering voor aannemers . .

§ 1. Verzekeringnemer en verzekerde	643
§ 2. Voorwerp van de verzekeringswaarborg, uitbreiding en uitsluitingen. .	643
§ 3. Verzekerbare bedragen en kostprijs	644
§ 4. Vrijstelling.	644
§ 5. Duur van het contract en dekkingstermijn	644

Afdeling 4. De burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering voor architec- ten, landmeters-experten, veiligheids- en gezondheidscoördinato- ren en andere dienstverleners in de bouwsector. . . . .

. . . . .	645
§ 1. Personeel en materieel toepassingsgebied	645
§ 2. Omvang verzekeringsplicht – Uitsluitingen	646
A. Omvang	646
B. Uitsluitingen	647
§ 3. Verzekerbare bedragen	649
§ 4. Controle en sanctionering	649

Afdeling 5. De verzekering Alle Bouwplaats Risico's. . . . .

§ 1. Begrip.	649
----------------------	-----

§ 2. Verzekeringnemers en verzekerden	650
§ 3. Dekkingstermijn	651
§ 4. Verzekerbare goederen en risico's	652
A. De zaakverzekering	652
B. De aansprakelijkheidsverzekering	653
§ 5. Uitgesloten risico's	654
§ 6. Verzekerde bedragen, premie en vrijstelling	655
§ 7. Subrogatoir verhaal tegen de eigen verzekerde	656
Afdeling 6. De controleverzekering	657
§ 1. Begrip	657
§ 2. Verzekeringnemers en verzekerden	657
§ 3. Verzekerde risico's	658
§ 4. Dekkingstermijn	658
§ 5. Uitgesloten risico's	658
§ 6. Verzekerde bedragen, premie en vrijstelling	659
Afdeling 7. Verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid	659
§ 1. Verzekerde risico's	660
§ 2. Verzekeringnemers en verzekerden	661
A. Verzekeringnemers	661
1. Architect	662
2. Aannemer	662
3. Andere dienstverleners in de bouwsector	663
4. Uitzondering	664
B. Verzekerden	664
C. Verzekerde bedragen	664
§ 3. Dekkingstermijn	665
§ 4. Soorten polissen	665
§ 5. Tariferingsbureau	665
§ 6. Bewijs	666
A. De architect	666
B. Aannemers en andere dienstverleners in de bouwsector	666
C. Borgstelling	667
D. Controle en sanctionering	667
1. Aannemer en andere dienstverleners in de bouwsector	667
2. De architect	668
§ 7. Opheffing bestaande verzekeringsplicht van de architect	669
Hoofdstuk 16.	
Deskundigenonderzoek	
m.m.v. Jana MESSENS	671
Afdeling 1. Inleiding – Begrip	671
Afdeling 2. Minnelijk deskundigenonderzoek	672

§ 1. Eenzijdig	672
§ 2. Tegensprekelijk	673
Afdeling 3. Gerechtelijk deskundigenonderzoek	675
§ 1. De aanstelling	676
A. Soevereine beslissing van de feitenrechter	676
§ 2. Procedure	679
A. Aanstelling in een procedure ten gronde	679
1. Ten gronde	679
2. Alvorens recht te doen	680
3. Verstek	680
4. Hoger beroep	681
5. Ontvankelijkheid van de vordering	682
6. Bevoegdheid	682
7. Tussenkost – Toelaatbaarheid	683
B. Vordering in kort geding	685
1. Eenzijdige rechtspleging	687
a. Voor de voorzitter van de rechtbank zetelend in kort geding in geval van uiterst dringende noodzakelijkheid ..	687
b. Voor de vrederechter	688
c. Voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en van de ondernemingsrechtbank	688
§ 3. Keuze van de deskundige	689
A. Algemeen	689
B. Aantal deskundigen	691
1. De coördinerende deskundige	691
C. Bijstand door technische raadgevers van de deskundige	692
§ 4. De opdracht	693
§ 5. Het verloop	697
A. Inwerkingstelling	697
B. Aanvaarding of weigering van de opdracht	698
§ 6. Wraking	698
A. Wrakingsgronden	698
B. Procedure	699
§ 7. Betrokken partijen – Vrijwillige en gedwongen tussenkost	700
§ 8. Plaatsbezoek	703
A. Installatievergadering	703
B. Technisch onderzoek	707
C. Verzoeningspoging	708
D. Vrijgave van de onderzochte zaak	709
§ 9. Tussentijdse verslagen	710
§ 10. Het voorverslag	710
§ 11. Het eindverslag	712

A.	Neerlegging van het eindverslag	712
B.	Inhoud en eedformule – Nietigheid – Meerdere deskundigen	712
C.	Motivering van het verslag	714
D.	Taal	715
§ 12.	Toezicht van de rechter	716
A.	Algemeen	716
B.	Bijwonen van de verrichtingen	718
C.	Interpretatie of uitbreiding van de opdracht en bijkomende opdrachten	718
D.	Aanwezigheid bij een onderzoeksmaatregel	719
§ 13.	Beperkt deskundig onderzoek	720
A.	Horen van de deskundige	720
B.	Horen van de technische raadsliden	721
§ 14.	De termijn en de verlenging ervan	721
§ 15.	Vervanging van de deskundige	722
§ 16.	Sanctionering van onwillige partijen of derden	724
§ 17.	Bewijskracht – Bindende kracht – Tegenstelbaarheid en sanctie	725
A.	Bewijskracht	725
B.	Bindende kracht	726
C.	Tegenstelbaarheid	727
1.	Tegenstelbaarheid aan de partijen – Rechten van verdediging .	727
2.	Tegenstelbaarheid aan derden	729
D.	Sancties	731
§ 18.	De uitvoering van werken onder toezicht van de deskundige	733
A.	Onderzoekswerken in de loop van het onderzoek	733
B.	Herstellingswerken onder leiding van de deskundige	734
§ 19.	Kosten en erelonen	734
A.	Voorafgaande raming van de algemene kostprijs van het deskundigenonderzoek	734
B.	Voorschot	735
1.	Consignatie	735
2.	Vrijgeven van het voorschot	737
3.	Teruggave van het voorschot	738
C.	Staat van de kosten en het ereloon	738
D.	Verwijzing in de kosten – Interesten	741
E.	Verjaring van de vordering van de deskundige	743
§ 20.	Aansprakelijkheid van de deskundige	743
A.	Aard van de aansprakelijkheid	743
1.	Contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid	743
2.	Tuchtrechtelijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid	744
B.	Foutbegrip	744
C.	Verjaring van de aansprakelijkheidsvordering	746

§ 21. Het nationaal register voor gerechtsdeskundigen	746
A. Opname in het nationaal register	746
B. Aanvraag tot opname in het nationaal register	748
1. Minister van Justitie en aanvaardingscommissie	748
2. Voorwaarden tot opname in het register	749
a. Formele voorwaarden	749
b. Vereiste van de nodige beroepsbekwaamheid en juridische kennis	750
c. Permanente vormingen	751
d. Deontologische code	751
e. Eenmalig afleggen van de eed	751
§ 22. Toezicht op de gerechtsdeskundigen	751
§ 23. De deontologische code van de gerechtsdeskundige	752
A. Doel en voorwerp	752
B. Aanvaarding en uitvoering van de opdracht	753
C. Gedrag buiten de opdracht en onverenigbaarheden	754
D. Permanente vorming en verzekering	755
E. Beroepsgeheim – Discretieplicht	755
F. Sancties	755
G. Niet-geregistreerde deskundige	756
<i>Bibliografie</i>	757
<i>Zaakregister</i>	769